

sprake, maar het zou te veel en te vluchtig worden wanneer ik dit alles zou behandelen, te meer omdat ik over het laatste onderwerp in ieder geval nog wat wil zeggen.

De arts en zijn patient.

Dit onderwerp werd voortreffelijk behandeld door Alphonse Maeder, verder in de onderlinge bespreking en door Tournier.

Maeder achtte het wederkerig contact tussen arts en patient van de grootste betekenis. Aan dit contact ontbreekt veel, omdat de arts ook ergens ziek is. Hij is als een weke krab, die zich in zijn harde huis verbergt en hij is dikwijls agressief en in een afweershouding.

De stoornissen in het affectieve rapport worden door *rationalisme* en *individualisme* veroorzaakt. Contact is af te leiden van contangere. Als de epidermis van twee personen elkaar aanraken is er tevens een psychische aanraking. Men zegt dan ook: ik ben geroerd. Emotie is afkomstig van movere, het hart wordt bewogen. In contact is iets dynamisch. De oervorm is het contact van moeder en kind, intrauterin en later, wanneer het kind op de arm gewiegd wordt, voelt het zich bevredigd en krijgt nieuwe contact-ervaringen.

Het kind gaat uitzoeken in de omgeving. In de puberteit ontwikkelt zich de individuatie tot onafhankelijkheid en het kind wil autonoom worden, en wordt zich bewust van eigen krachten en trots op ontwakende erotiek en kameraadschap.

De mens gaat contacten zoeken in gezelschap, beroep en organisaties; contacten als tussen moeder en kind worden gezocht tussen man en vrouw, man en man, en mens en mens in het algemeen.

Wij zullen de persoonlijke betrekkingen verder moeten onderzoeken. De verhouding psychotherapeut en zieke is met die van moeder en kind vergelijkbaar. Het gaat om een elementaire functie, van hulp zoeken bij de medicijnman. Het zijn oercontacten en niet het gevolg van de civilisatie.

Maeder besprak verder het negatieve contact en de betekenis van de affectiviteit. De meeste mensen hebben contact-moeilijkheden wegens bewuste en onbewuste weerstanden. Insufficientie-gevoelens en narcisme verhinderen het contact en werken zeer storend; *er is weinig echt contact.*

Het woord is een wezenlijk verbindingsmiddel en *eerlijkheid*, *offerbereidheid* en *vertrouwen* zijn noodzakelijk om het contact te